

УДК 658.168.5

Андрійчук Б. М.**Чупріна М. О.**

канд. екон. наук, доцент

Національний технічний університет України «КПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ В УСЛОВИЯХ ИНФОРМАЦИОННОЙ ЭКОНОМИКИ

FEATURES DEVELOPMENT STRATEGY ENTERPRISE IN CONDITIONS OF INFORMATION ECONOMY

У статті проведено аналіз особливостей формування стратегії розвитку підприємства в умовах інформаційної економіки. Визначені основних чинників, які впливають на вибір стратегії розвитку підприємства. Доведено, що в умовах фінансової та економічної кризи є необхідність ефективного управління в сфері ІТ-технологій. Проаналізовані передумови, які вимагають прискореного розвитку інформаційного суспільства в Україні. Проведено дослідження розвитку ІТ сфери на сучасному етапі в Україні та з'ясовано, що саме ця сфера може привести до якісних змін на ринку та підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств. Розглянуто основні методи, принципи, інструментарій для створення стратегії розвитку в сфері ІТ-технологій. Описані основні орієнтири інноваційної політики і політики ІТ області та доведено, що виведення національної економіки на якісно новий ефективний рівень і забезпечення високої конкурентоздатності на світовому ринку, неможливо без впровадження інновацій. Запропоновані рекомендації щодо визначення шляхів покращення розроблення політики ІТ розвитку промислових підприємств України.

Ключові слова: ІТ технології, інноваційний потенціал, інновації, стратегія.

В статье проведен анализ особенностей формирования стратегии развития предприятия в условиях информационной экономики. Определены основные факторы, влияющие на выбор стратегии развития предприятия. Доказано, что в условиях финансового и экономического кризиса появляется необходимость эффективного управления в сфере ИТ-технологий. Проанализированы предпосылки, которые требуют ускоренного развития информационного общества в Украине. Проведено исследование развития ИТ сферы на современном этапе в Украине и выяснено, что именно эта сфера может привести к качественным изменениям на рынке и повышению конкурентоспособности отечественных предприятий. Рассмотрены основные методы, принципы, инструментарий для создания стратегии развития в сфере ИТ-технологий. Описаны основные ориентиры инновационной политики и политики ИТ области и доказано, что вывод национальной экономики на качественно новый эффективный уровень и обеспечение высокой конкурентоспособности на мировом рынке, невозможно без внедрения инноваций. Предложены рекомендации по определению путей улучшения разработки политики ИТ развития промышленных предприятий Украины.

Ключові слова: ІТ технології, інноваційний потенціал, інновації, стратегія.

The article analyzes the peculiarities of formation of the development strategy of the enterprise in an information economy. The main factors influencing the choice of development strategy. It is proved that under the conditions of financial and economic crisis there is a need of effective management in the field of IT-technologies. Analyzed the preconditions that require rapid development of information society in Ukraine. A study of IT development at the present stage in Ukraine and find out exactly what this area can lead to qualitative changes in the market and enhance the competitiveness of domestic enterprises. The basic methods, principles, tools to create a development strategy in the field of IT-technologies. The basic orientation of innovation policy and IT field and proved that the output of the national economy to a qualitatively new level of efficient and ensuring high competitiveness in the global market is not possible without innovation. Recommendations on ways to improve the policy development of IT industry of Ukraine.

Keywords: IT technologies, innovative potential, innovation, strategy

Вступ. Ефективне функціонування підприємств у сучасних мовах господарювання характеризується підвищення внеску ІТ у розвиток вітчизняного виробництва. Саме тому проблема розроблення стратегії розвитку вітчизняних підприємств в умовах інформаційної економіки потребує всебічного вивчення. Дослідженню питань розроблення стратегії розвитку підприємства присвячені численні праці багатьох відомих вчених-економістів як із світовим ім'ям – А. Чандлер, І. Ансоффа, М. Портер, Г. Гольдштейн та інших, так і регіонального рівня: російських – Г. Кіндацька, Я. Жаліло, А. Крапивенский, Б. Корнійчук та інших; вітчизняних – С. Лазарева, О. Собкевич, З. Шершньової, В. Охріменко, О. Виханський та ін. [1, 2, 4, 5].

Постановка завдання. Метою роботи є виявлення особливостей розроблення стратегії розвитку промислового підприємства в умовах інформаційної економіки та розроблення рекомендації щодо покращення політики інноваційного розвитку промислових підприємств України.

Методологія. Основні наукові результати дослідження базуються на використанні загальнонаукових методів економічного дослідження: наукової абстракції, системного аналізу та синтезу; методу теоретичного узагальнення.

Результати дослідження. Розвиток ІТ технологій та їх поступове впровадження у виробничий процес потребує формування та ефективного управління інноваційним розвитком ІТ на рівні держави. Розвиток інформаційної економіки на сучасному етапі розвитку України вимагає від підприємств урахування її особливостей та розробки заходів щодо підвищення ефективної їх діяльності. Тому актуальними стають питання адаптації підприємств до умов нової економіки. Доведено, саме науково обґрунтована стратегія інноваційного розвитку ІТ технологій є основою забезпечення стабільності функціонування промислових підприємств в умовах динамічного економічного середовища.

Потреба в постійному оновленні технології змушує вводити наукові та проектні розробки в систему діяльності підприємств, орієнтуючи їх на прискорення інноваційних процесів та реалізацію інноваційних проектів [4].

Таблиця 1

Погляди різних авторів на поняття «стратегія»

«Стратегія»	Автор
Визначення основних довгострокових цілей та задач підприємства, прийняття курсу дій і розподілу ресурсів, необхідних для виконання поставлених цілей	Чандлер А.
Є переліком правил для прийняття рішень, якими організація користується в своїй діяльності	Ансофф І.
Як спосіб реакції на зовнішні можливості і загрози, внутрішні сильні і слабкі сторони	Портер М.
Шаблон логічної, послідовної поведінки, яка складається на підприємстві свідомо чи стихійно	Гольдштейн Г.

Джерело: [1, 5]

На думку науковці [1, 5], до основних чинників, які впливають на вибір стратегії, можна віднести: цілі організації; пріоритети керівництва; розмір організації; конкурентні переваги організації; привабливість ринку, стан ринку та позиція організації на ньому; стратегії конкурентів; стратегічний потенціал організації; витрати на виробництво та збут продукції; кваліфікація працівників. Найбільший вплив при виборі стратегії мають цілі та фінансові ресурси організації, пріоритети та інтереси керівництва, досвід реалізації попередніх стратегій, ризик, чинник часу [1, 5].

Досвід успішних промислових підприємств показує, що здійснений на виробництві технологічний та управлінський прорив, який є підґрунтям до формування цілісного підходу, спрямованого на стратегічний розвиток при змінах зовнішнього і внутрішнього середовища, обумовлює підвищення промислового потенціалу підприємств України. На жаль, диспропорційність галузевої структури промисловості та неоптимальне використання її виробничого, інвестиційного, науково-технологічного потенціалу, мінімізує можливість покращення даної ситуації в короткостроковій перспективі [5].

Впровадження засад стратегічного розвитку має бути поширено на всіх підприємствах України, що здійснюють діяльність в умовах транзитної економіки та зазнають жорсткої конкуренції на вітчизняному та зарубіжному ринках [4]. Наявні тенденції змін зумовлюють необхідність і доцільність впровадження стратегій розвитку на сучасних промислових підприємствах України.

Існують різноманітні визначення інформаційної інфраструктури [2], проте всі вони неодмінно пов'язані з інформаційними технологіями та інформаційними системами.

Завдяки розвитку інформаційної інфраструктури кардинально змінюються всі ланки ланцюга від виробництва до споживання. У виробників з'являються можливості значно знизити витрати, вони отримують нові ефективні важелі управління. Споживачі набувають необмеженого доступу до інформації, що сприяє реалізації їх інтересів [3].

Нині постає гостра необхідність ІТ-модернізації вітчизняних підприємств, проте новітні технології є не більше, ніж у десятої частини підприємств. На сьогодні є кілька основних світових розробників програмного забезпечення, які пропонують стратегію розвитку ІТ на підприємстві. Наприклад, компанія Microsoft прагне надати своїм замовникам найсучасніший інструментарій і одночасно стати орієнтиром у частині вибору розвитку ІТ-стратегії на підприємстві. До таких ініціатив слід віднести "Ініціативу про комерційне програмне забезпечення" (CSI, Commercial Software Initiative), "Ініціативу про надійні обчислювальні системи" (TWC, Trustworthy Computing Initiative) та ініціативу "Динамічні системи" (DSI, Dynamic Systems Initiative) [3].

ІТ-стратегія, або стратегічний план розвитку інформаційних технологій слід розглядати як сценарій, за яким передбачається розвивати інформаційно-обчислювальні системи підприємства. Фактично ІТ-стратегія являє собою документ, який адресований керівникам компанії і відповідає на питання, як використовувати ІТ для розвитку бізнесу, що для цього потрібно зробити і які фінансові, кадрові та інші ресурси знадобляться. Основний показник якості стратегії – її придатність для реалізації, тому вона повинна задовольняти певним умовам: перш за все, бути зв'язаним зі стратегічними цілями розвитку бізнесу підприємства і передбачати запасні варіанти на випадок несприятливого розвитку подій, тобто ускладнень в ході автоматизації. На думку науковців, до складових ІТ-стратегії можна віднести: результати аналізу господарських процесів підприємства; детальний аналіз вимог до інформаційно-обчислювальних систем; кілька варіантів розвитку інформаційних систем (найдорожчий, найдешевший і ін.), з оцінкою ризиків для кожного варіанта; оцінки вартості, строків та ресурсів для відповідних ІТ-проектів [2].

У процесі управлінської діяльності інформація стала більш важливим ресурсом, ніж матеріальні, енергетичні, трудові та фінансові ресурси. Відповідно, великого значення набувають методи обробки й використання інформації, а також технічні засоби, завдяки яким стало можливим перетворення інформації у важливий виробничий ресурс [5].

Проведений аналіз довів, що сучасне інформаційне середовище розглядається як складова виробничої інфраструктури, що забезпечує інформаційні потреби суб'єктів господарювання та фізичних осіб. Отже, серед основних завдань, які необхідно розв'язати інформаційної фірми на основі

використанням прямих загальних та цільових методів маркетингу є пошук груп споживачів з однаковими інформаційними потребами.

Ступінь розбудови інформаційного суспільства в Україні порівняно із світовими тенденціями є недостатнім і не відповідає потенціалу та можливостям України. Причинами цього є такі [4]:

1) відсутня координація зусиль державного і приватного секторів економіки з метою ефективного використання наявних ресурсів;

2) ефективність використання фінансових, матеріальних, кадрових ресурсів, спрямованих на інформатизацію, впровадження ІКТ у соціально-економічну сферу, зокрема в сільське господарство, є низькою;

3) наявне відставання у впровадженні технологій електронного бізнесу, електронних бірж та аукціонів, електронних депозитаріїв, використанні безготівкових розрахунків за товари і послуги тощо;

4) рівень інформатизації окремих галузей економіки, деяких регіонів держави є низьким;

5) розвиток нормативно-правової бази інформаційної сфери недостатній;

6) створення інфраструктури для надання органами державної влади та органами місцевого самоврядування юридичним і фізичним особам інформаційних послуг з використанням мережі Інтернет відбувається повільно;

7) рівень комп'ютерної та інформаційної грамотності населення є недостатнім, впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних ІКТ – повільним;

8) рівень інформаційної представленості України в Інтернет-просторі є низьким, а присутність україномовних інформаційних ресурсів – недостатньою;

9) рівень державної підтримки виробництва засобів інформатизації, програмних засобів та впровадження ІКТ є недостатнім, що не забезпечує всіх потреб економіки і суспільного життя;

10) спостерігаються нерівномірність забезпечення можливості доступу населення до комп'ютерних і телекомунікаційних засобів, поглиблення "інформаційної нерівності" між окремими регіонами, галузями економіки та різними верствами населення [4].

Соціально-економічною нерівністю, яка виникає між розвинутими країнами і країнами, що розвиваються, негативно впливає на конкурентоспроможність країн, життєвий рівень людей та виступає передумовою прискореного розвитку саме інформаційного суспільства в Україні.

Практика показує, що для успішного створення складних систем, до яких належать інформаційні системи, недостатньо мати тільки сучасні засоби, а необхідні нові методології, тому що колишні методології створення ІС, що

були створені в 70-80-ті роки й орієнтовані на мейнфрейми й однорідне середовище, застаріли і виявилися непридатними в нових умовах. Інформаційні системи підприємств створюються для вдосконалювання керування й забезпечують нерозривний зв'язок між інформацією й керуванням.

Впровадження інформаційних технологій, на думку науковці [2, 4], дасть змогу [2, 4]:

1) підвищити національну конкурентоспроможність за рахунок розвитку людського потенціалу, насамперед у високоінтелектуальних сферах праці, а також розширити експортний потенціал ІКТ-індустрії України;

2) поліпшити життєвий рівень населення завдяки економічному зростанню, забезпеченню прав і свобод людини, наданню рівного якісного доступу до інформації, освіти, послуг закладів охорони здоров'я та адміністративних послуг органів державної влади та органів місцевого самоврядування, створенню нових робочих місць і розширенню можливостей щодо працевлаштування населення, забезпеченню соціального захисту вразливих верств населення, зокрема людей, що потребують соціальної допомоги та реабілітації;

3) сприяти становленню відкритого демократичного суспільства, яке гарантуватиме дотримання конституційних прав громадян щодо участі у суспільному житті, прийнятті відповідних рішень органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Висновки. Сучасний етап розвитку ринкової економіки в Україні передбачає стратегічний розвиток та зростання обсягів виробництва на вітчизняних промислових підприємствах. Тому, стратегія підприємства має бути орієнтованою на довгостроковий розвиток, що, в свою чергу, сприяє досягненню поставлених перед підприємством цілей та покращує вмотивованість персоналу, підвищує стійкість компанії.

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що саме завдяки розвитку інформаційної інфраструктури кардинально змінюються всі ланки ланцюга від виробництва до споживання. Наслідком цього є те, що у виробників з'являються можливості значно знизити витрати, вони отримують нові ефективні важелі управління.

На основі проведених досліджень було виявлено вагомий вплив інформаційної економіки на діяльність підприємств. Потреба в подальших дослідженнях в області надійного інформаційно-аналітичного забезпечення у вигляді баз стратегічних даних, припущень і прогнозів постає дедалі глибше, її необхідність очевидна.

Література:

1. Ансофф Игорь. Стратегическое управление [Текст] - Implanting strategic management: [сокр. пер. с англ.] / И. Ансофф. М.: Экономика, 1989. – 519 с.

2. Плескач В. Л. Інформаційні системи і технології на підприємствах [Текст]: підручник / В. Л. Плескач, Т. Г. Затонацька. К.: Знання, 2011. – 718 с
3. Портер М. М. Конкуренция – On competition [Текст] Пер. с англ.: монографія / М. Портер. – Санкт-Петербург; К.: Издательский дом "Вильямс", 2005. – 608 с.
4. Собкевич О. В., Сухоруков А. І., Савенко В. Г. Розвиток промислового потенціалу України в процесі після кризового відновлення [Текст] – К.: НІСД, 2010, – 48 с.
5. Томпсон А. А., Стрикленд А. Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии: Учебник для вузов [Текст] / Пер. с англ. под ред. Л. Г. Зайцева, М. И. Соколовой. – М: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 576 с.